

Повсюди падалицю та ранні сходи *озимих колосових* культур заселяють та пошкоджують **злакові мухи (шведські, чорна пшенична, гессенська), попелиці, цикадки, хлібні блішки**. Осередково в Дніпропетровській, Кіровоградській, Луганській, Миколаївській, Сумській, Харківській, інших областях сходи озимини, після стерньових попередників, в допороговій чисельності заселяють та пошкоджують личинки **хлібної жужелиці** та гусениці **озимої совки**.

Для попередження пошкодження сходів цими фітофагами та іншими **грунтовими** шкідниками рекомендовано проводити передпосівну обробку насіння дозволеними інсектицидними протруйниками. За теплої погоди на озимій пшениці у фазі сходи - 3-й листок та порогової чисельності личинок **туруна 1-2**, на початку кущіння 2-3 і більше та 2-3 екз. на кв.м гусениць **озимої совки** проводять крайові або суцільні обробки посівів дозволеними до використання інсектицидами на основі діючих речовин: імідоклоприд, лямбда-цигалотрин, хлорпірифос, циперметрин.

Переважно в лісостепових та поліських областях на падалиці виявляють ураження рослин **борошнистою россою, септоріозом, гельмінтоспоріозом**, подекуди **бурою листковою іржею**, іншими хворобами, які є джерелом інфекції для посівів озимих зернових під урожай 2019 року. Слід мати на увазі, що вищезгадані збудники хвороб уражуватимуть передусім нетоксиковані сходи культури, які потребуватимуть хімічного захисту.

Фітоекспертизую насіння *озимих зернових* культур повсюди виявлені збудники **альтернаріозу, фузаріозу, гельмінтоспоріозу, бактеріозу**, різних видів **плісені**, інших хвороб. Це свідчить про потребу обов'язкового оздоровлення насінневого матеріалу через протруювання його з урахуванням спектру дії протруйників.

Повсюди в посівах *озимого ріпаку* розвиваються і харчуються **хрестоцвіті блішки**, які за чисельності 1-5 екз. на кв.м пошкодили 2-14, осередково в господарствах Київської області 25% рослин у слабкому та середньому ступенях. Триває літ **ріпакового пильщика**, відкладання ним яєць та відродження несправжніх гусениць, які пошкоджують листя молодих рослин. За щільності 0,5-1, вогнищами до 3 екз. на кв.м, ними пошкоджено 2-7% рослин. Осередково відмічається поодиноке заселення крайових смуг полів **ріпаковим листкоїдом, капустиною попелицею, міллю, біланами** та листогризучими **совками**. Гусениці **озимої совки** за чисельності 0,3-1, макс. 2 екз. на кв.м пошкодили 1-5, осередково в господарствах Вінницької області до 25% рослин. У господарствах Волинської та Рівненської областей **білокрилою** заселено 4-12% рослин. 0,5-5% рослин ріпаку хворіють на **альтернаріоз, фомоз, пероноспороз**, 0,5-1% - охоплено **чорною ніжкою**.

Захищають посіви від фітофагів (за перевищення ЕПШ) дозволеними до використання інсектицидами на основі діючих речовин: ацетаміприд, дельтаметрин, диметоат, імідоклорпид, альфа-циперметрин, імідоклоприд +

лямбда-цигалотрин тощо. За появи ознак хвороб рекомендовано використовувати фунгіциди на основі діючих речовин: металаксил-М + манкоцеб, тебуконазол, протіоконазол + тебуконазол, алюмінію фосфіт + фосфориста кислота тощо. Розпушування міжрядь обмежить розвиток чорної ніжки та покращить фізіологічний стан посівів.

На незібраних площах **цукрових буряків** церкоспорозом уражено 2-23, макс. 35% рослин. На **фомоз, борошнисту росу, пероноспороз** хворіє 3-15% рослин. Погодні умови сприяли ураженню 2-9% коренеплодів переважно гібридів іноземної селекції **бурою, фузаріозною, хвостовою гнилями, дуплистістю. Звичайною паршею** уражено до 14% коренеплодів, **поясковою** - 12%. У Тернопільській області на 14-16% рослин виявлено нестачу елементів живлення.

Пізні посіви **соняшнику** пошкоджують гусениці **соняшникової вогнівки, листогризучих совок**. На 2-14, макс. 28% (фомоз у Кіровоградській обл.) рослин спостерігається **альтернаріоз, фомоз, пероноспороз, іржа, 2-7%** - біла та сіра гнилі. Осередково в Донецькій області рослини уражені **фомопсисом**.

Закінчується розвиток гусениць **стеблового (кукурудзяного) метелика**, ним пошкоджено 4-16, макс. 26% рослин та 3-15% качанів **кукурудзи**. Повсюди поширені **гельмінтоспоріоз, пухирчаста та летуча сажка**. На 2-8% качанів, пошкоджених гусеницями кукурудзяного метелика і бавовникової совки, розвиваються **фузаріоз**, подекуди 1-3% качанів уражено **бактеріозом** (Дніпропетровська, Кіровоградська, Тернопільська, Черкаська обл.). У Полтавській області **сірою гниллю** уражено 2% качанів, у Черкаській **пліснявінням** було охоплено 5-7% качанів. Запас шкідливих організмів обмежується збиранням кукурудзи за низького зрізу стебла (не вище 10 см), післязбиральним обробітком ґрунту, доведенням насінневого матеріалу до відповідних кондицій.

В усіх природно-кліматичних зонах на **багаторічних травах, неорних землях, стерні** відмічається збільшення чисельності **мишоподібних гризунів**, яка складає 1-4, макс. 6 в Луганській та до 10 жилих колоній на гектар у Київській областях, в колонії 1-5 жилих нір. По видовому складу переважає полівка звичайна та миша польова. У Вінницькій, Кіровоградській, Львівській, Тернопільській областях відбуваються міграції гризунів у посіви **озимого ріпаку** та активне розмноження. Погодні умови та наявність кормів (падалиця, сходи озимого ріпаку, рослини багаторічних трав тощо) сприяють масовому розмноженню гризунів, що в подальшому уможлиблює загрозу значних пошкоджень посівів озимих культур.

Першочерговим в обмеженні чисельності гризунів – вчасна та якісна зяблева оранка. Наявність 3-5 і більше жилих колоній на гектарі посіву свідчить про загрозу суттєвих пошкоджень рослин та необхідність захисту їх через обробки родентицидами.

У господарствах здійснюється постійний фітосанітарний нагляд за посівами сільськогосподарських культур.